

Лекція 10. Інструменти впровадження гендерно-орієнтованого урядування: оцінка гендерного впливу

- 1. Оцінка гендерного впливу: сутність, мета**
- 2. Оцінка гендерного впливу нормативно-правових актів**
- 3. Етапи проведення оцінки гендерного впливу бюджетної програми**
- 4. Оцінка гендерного впливу російсько-української війни**

- **Оцінка ґендерного впливу (ОҐВ)** – це особливий тип ґендерного аналізу, який застосовується для **прогнозування** та визначення того, який вплив проекти та різні напрямки політики можуть спричинити на чоловіків та жінок.
- **ОҐВ** відображає, наскільки чоловіки, як група, і жінки, як група, можуть різнитися з точки зору їх здатності брати участь та отримувати користь від окремого напрямку політики чи проекту.
- Ці оцінювання мають відігравати позитивну роль у виявленні можливостей політики, програм та проектів для активного утвердження рівності між чоловіками і жінками.
- .

- **Оцінка ґендерного впливу** – це спосіб визначення рішення, нормативно-правового акту або програми розвитку, що матиме належні наслідки з огляду на рівність жінок і чоловіків.
- Ця методика спрямована на забезпечення того, щоб унаслідок нових рішень не з'явилася ґендерна нерівність

Оцінка гендерного впливу —

процес визначення впливу та наслідків реалізації державної політики на становище різних груп хлопців і дівчат, жінок і чоловіків, який дає змогу своєчасно усунути диспропорції та гендерну нерівність.

Головна її **мета** — визначити, яким чином положення нормативно-правового акту, програми, управлінського рішення впливають зараз або впливатимуть в **майбутньому** на представників/-ць обох статей

Оцінка гендерного впливу дає змогу:

- виявити відмінності у становищі, потребах, доступі до ресурсів різних груп жінок і чоловіків, на які вплине певна програма
- визначити позитивні й негативні наслідки впровадження програми для різних груп або конкретної групи жінок та чоловіків

Оцінка гендерного впливу

- Вкрай важливою стадією є оцінка гендерного впливу акту законодавства або проекту нормативно-правового акту.

3.2. ОЦІНКА ГЕНДЕРНОГО ВПЛИВУ

3.2.1. Гендерний аналіз ситуації

- а) визначення стратегічних та практичних потреб
- б) виявлення різних груп та їхніх додаткових потреб
- в) аналіз даних, наявних або відсутніх – про що вони говорять

3.2.2. Гендерний вплив НПА

Якими є наслідки даного акта законодавства у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі для різних груп населення

Перелік запитань для виявлення гендерного впливу

	ЗАПИТАННЯ	ВАШІ ВІДПОВІДІ ТА КОМЕНТАРІ
1	Які групи/особи ймовірно відчують на собі вплив акта законодавства/проекту НПА?	
2	Чи можете ви визначити ймовірність, що на одну статтю акт законодавства/проект НПА вплине більше, ніж на іншу, і в якій мірі?	
3	Чи буде акт законодавства/проект НПА позитивно/негативно впливати на повсякденне життя окремих груп населення (жінок/дівчат, чоловіків/хлопців, вразливих груп населення)?	
4	Чи є певні групи людей у межах кожної статі (наприклад, жінки з інвалідністю, чоловіки певної етнічної групи, або жінки, які мешкають у сільській місцевості), на яких законодавство матиме більший вплив (або відмінний вплив) і якою мірою?	
5	Чи передбачає акт законодавства/проект НПА разове задоволення практичних потреб цільової групи, що призведе до сталого зростання економічної безпеки, незалежності та можливостей для жінок/дівчат і чоловіків/хлопців?	
6	Чи згадується в акті законодавства/проекті НПА про здійснення моніторингу його впровадження та різний вплив на різні групи жінок/дівчат та чоловіків/хлопців (враховуючи дані з розбивкою за віком, статтю, інвалідністю тощо)?	
7	Якими є бажані «гендерні наслідки»? Наприклад, розширене представництво жінок, зміна норм і ставлення, зменшення розриву у доходах тощо.	
8	Чи необхідно вносити зміни або доповнення до акта законодавства/проекту НПА? Які?	
9	Чи допоможе акт законодавства/проект НПА у будь-який спосіб (прямо чи опосередковано, у короткостроковій, середньостроковій чи довгостроковій перспективі) вдосконалити будь-яке наявне законодавство/державну політику/програму, які були дискримінаційними або несприятливими для різних груп жінок та чоловіків?	

Крок 1. Визначення переліку осіб та/або їхніх груп, які зазнаватимуть впливу від реалізації або дії стратегічного/програмного документа.

Крок 2. Здійснення аналізу становища осіб та/або їхніх груп.

Крок 3. Формування прогнозів про позитивні, негативні впливи на становище, потреби та ключові інтереси осіб та/або їхніх груп, а також можливих ризиків

Крок 4. Консультації з особами та/або їхніми групами з метою з'ясування позитивних, негативних впливів на їхнє становище, потреби та ключові інтереси, а також можливих ризиків.

Крок 5. Узагальнення результатів оцінки гендерного впливу та ухвалення рішень.

- оцінка різних ефектів (**позитивних, негативних або нейтральних**) від впровадження НПА для різних груп **жінок та чоловіків, хлопців та дівчат.**
- Фактично **це процес порівняння** та/або оцінки **поточної ситуації** у сфері дії НПА **з тою, що виникне в результаті впровадження акту законодавства** або проекту НПА, відповідно до принципу рівних прав та можливостей.

Схема проведення оцінки гендерного впливу програми

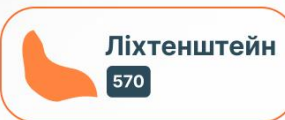
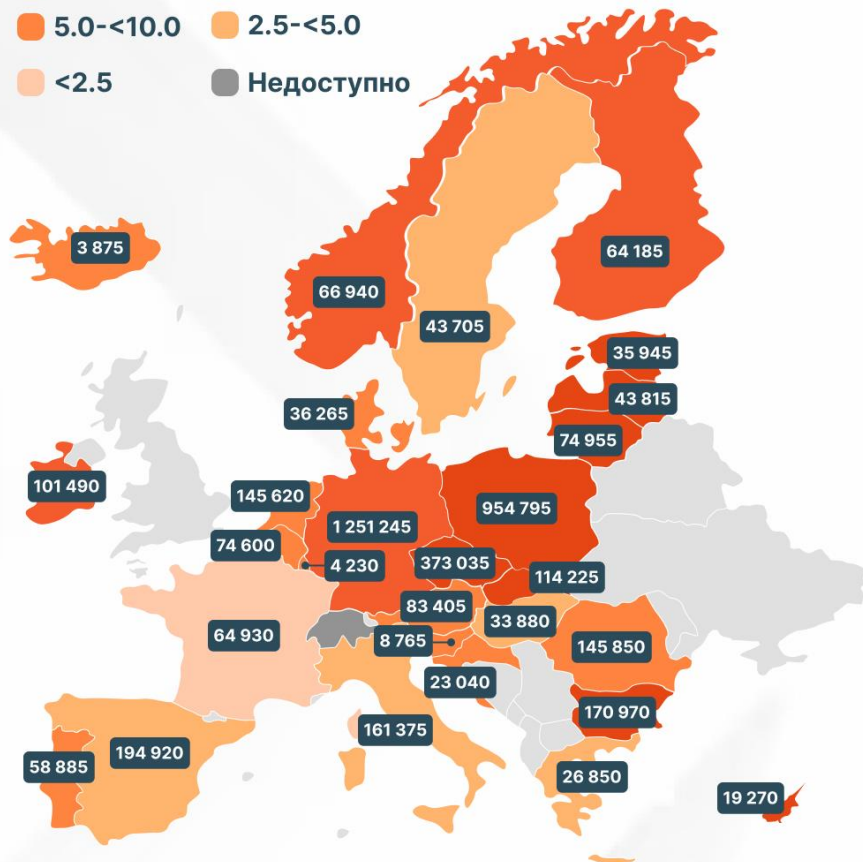
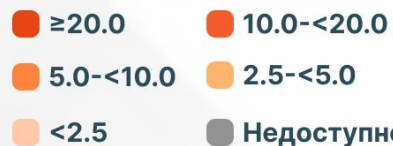
- Вплив війни на традиційні гендерні норми та стереотипи є багатограним. За словами ключових інформантів, сформувалися два популярні наративи:
- одні стверджують, що війна посилює патріархальну динаміку і зміцнює традиційні гендерні норми,
- інші — що вона розширює права і можливості жінок та меншин;
- деякі також стверджують, що війна має подвійний і парадоксальний вплив, одночасно підриваючи гендерну рівність в одних аспектах і зміцнюючи її в інших.

Українці, які перебували під тимчасовим захистом у країнах ЄС

Дані на кінець грудня 2023 року

Коефіцієнт на 1000 людей

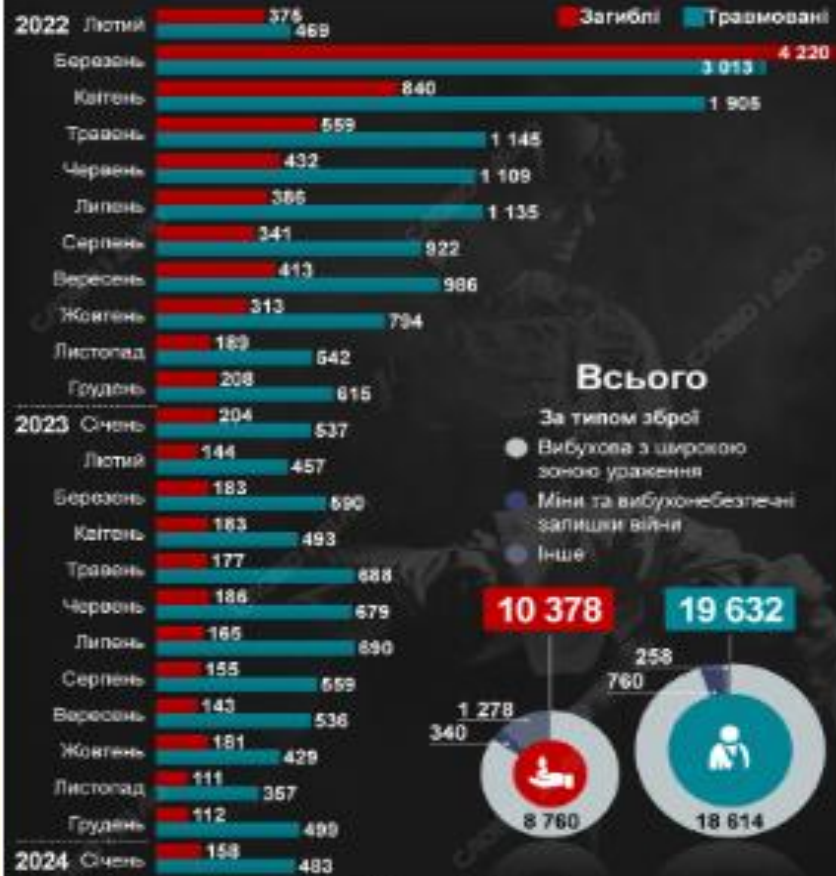
Всього ЄС: **4 312 215**
Співвідношення до населення ЄС: **9.6**

Джерело: Евростат

ВТРАТИ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ (ООН*)

*Результати оцінки збитків і пошкоджень в Україні
Наслідок війни за даними УВМН ООН, доступні станом на 31 грудня 2023 року

СЛОВО І ДІЛО

Загиблі за 10 років

Широкомасштабна російська агресія проти України спричинила нову хвилю внутрішнього вимушеного переміщення, еміграцію дівчат і жінок, високу смертність чоловіків призовного віку

Впровадження основоположних принципів гендерної політики держави: рівність прав чоловіків та жінок як суттєве підґрунтя на шляху до євроатлантичної інтеграції України

Центр інформації і документації НАТО в Україні // Центр національної та інформаційної безпеки

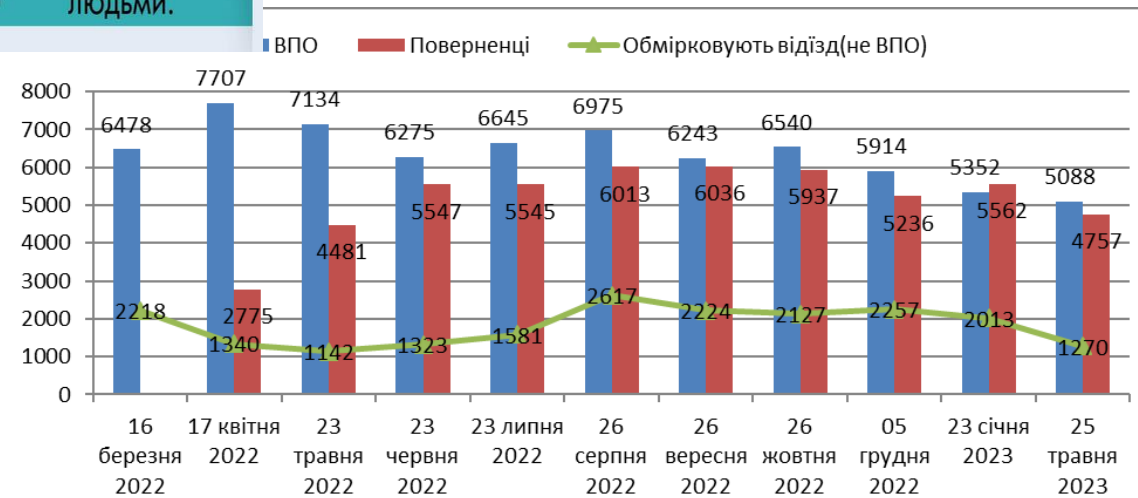
НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА

4 головних викликів для жінок і чоловіків внаслідок російського вторгнення в Україну:

- 1. Переміщення.**
- 2. Втрата доходу.**
- 3. Насильство.**
- 4. Ризики торгівлі людьми.**

журнал Ukraine to NATO

Жінки і чоловіки повідомляють про посилення фінансової незахищеності, а респонденти-жінки повідомили про нижчий щомісячний дохід домогосподарств і більшу залежність від допомоги та соціального захисту.

Війна посилила ризик гендерно зумовленого насильства та принесла нові виклики, зокрема зростання рівня домашнього насильства, брак доступу до послуг захисту та підвищений ризик сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Переміщення та руйнування впливають на доступ жінок до житла, шкільної освіти, послуг з охорони психічного здоров'я, сексуального і репродуктивного здоров'я та медичних послуг, правової допомоги, продуктів харчування та захисту.

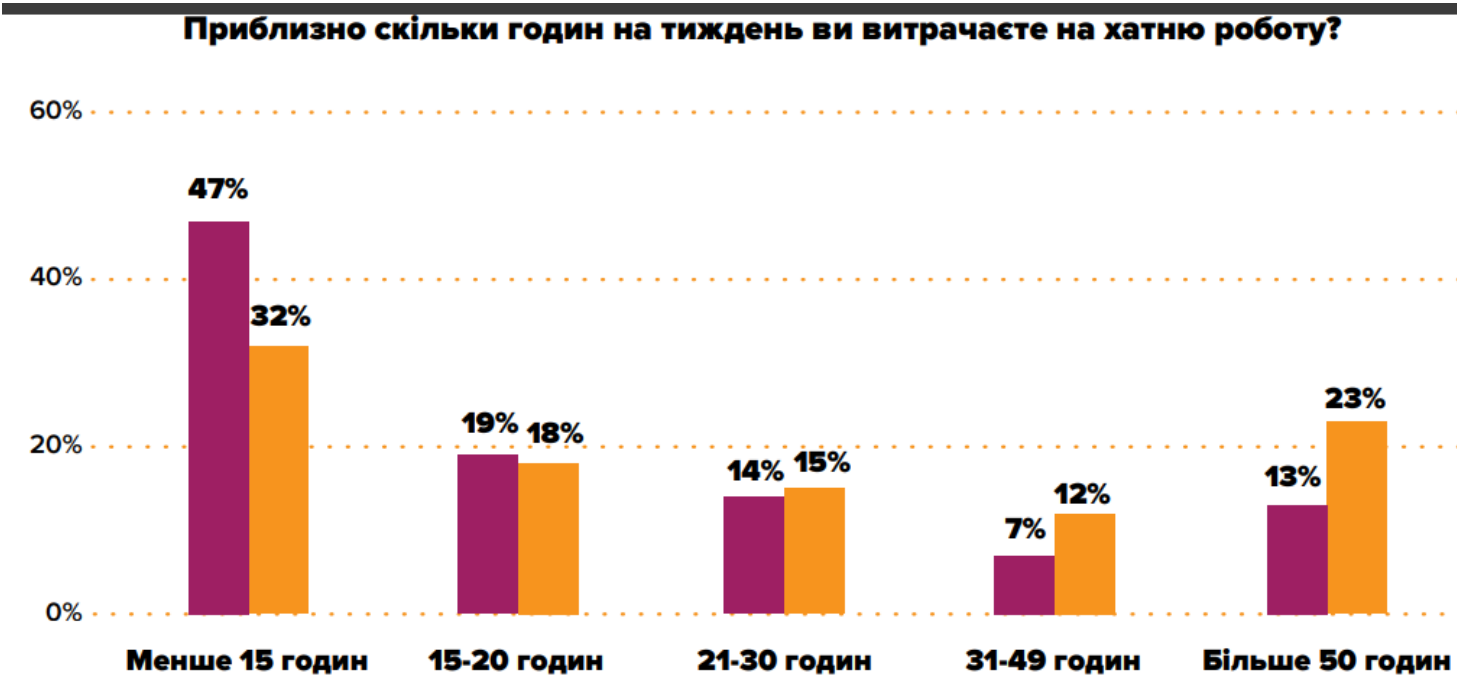
І чоловіки, і жінки стали активніше долучатися до регіональних ініціатив НУО.

Війна має багатогранний вплив на гендерні норми; експерти відзначають, що війна може посилювати шкідливі норми, розширювати можливості жінок брати на себе нові ролі, робити і те, й інше одночасно, або не мати жодного впливу на патріархальний статус-кво.

Гендерних відмінностей у доступі до послуг не спостерігалось.

- Водночас необхідно зазначити, що внаслідок війни Україна та ООН Жінки стали перед новими викликами. Адже в зв'язку з повномасштабним російським вторгненням 24 лютого цього року гендерні ролі в Україні кардинально змінилися. Багато чоловіків втратили роботу та пішли на фронт, а жінки почали брати на себе більшу відповідальність, опановувати нові для себе ролі та працювати на декількох роботах, щоб забезпечити сім'ю та дітей.
- А з закриттям шкіл та дитячих садочків тягар на жінок значно зріс. Тому в умовах тривалої війни відступ від принципів гендерної рівності стає все очевиднішим. Крім того, за даними загальнонаціонального опитування від соціологічної групи «Рейтинг», внаслідок війни 39% українців втратили роботу та можливість фінансово себе забезпечувати. Більшість з них — жінки, які тепер не мають ні джерел доходу, ні можливостей для професійного розвитку.

Рисунок 8: Результати опитування ОБВЛ щодо впливу війни на ролі чоловіків та жінок у родині, дані Оцінки впливу війни на людей

Приблизно скільки годин на тиждень ви витрачаєте на догляд за дітьми?

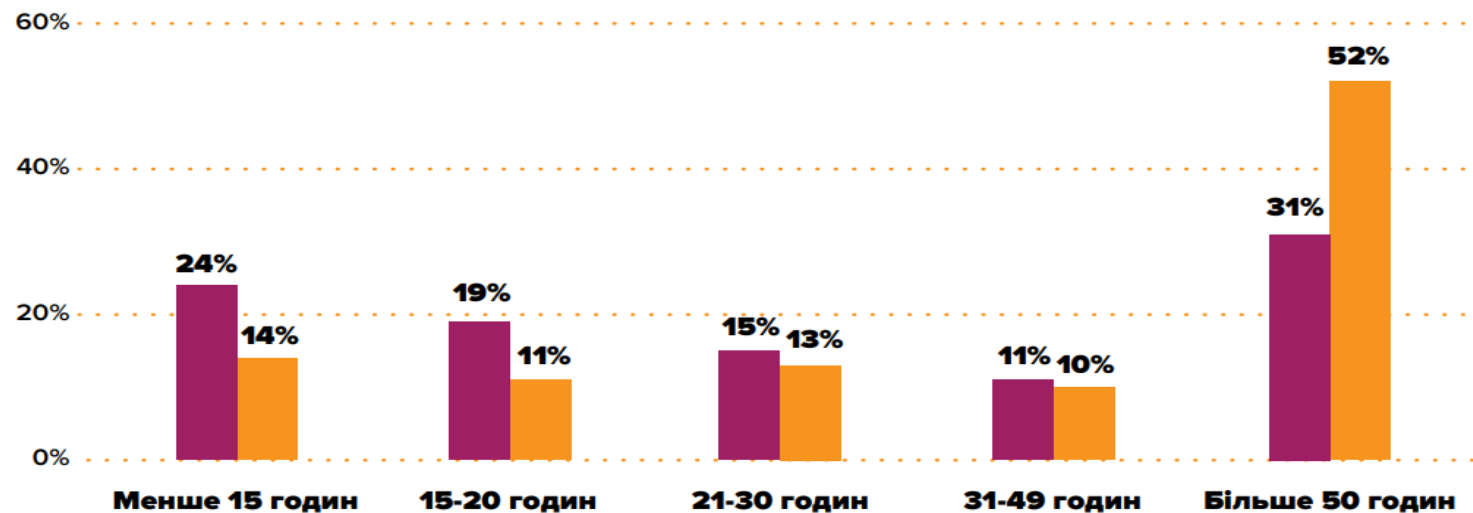
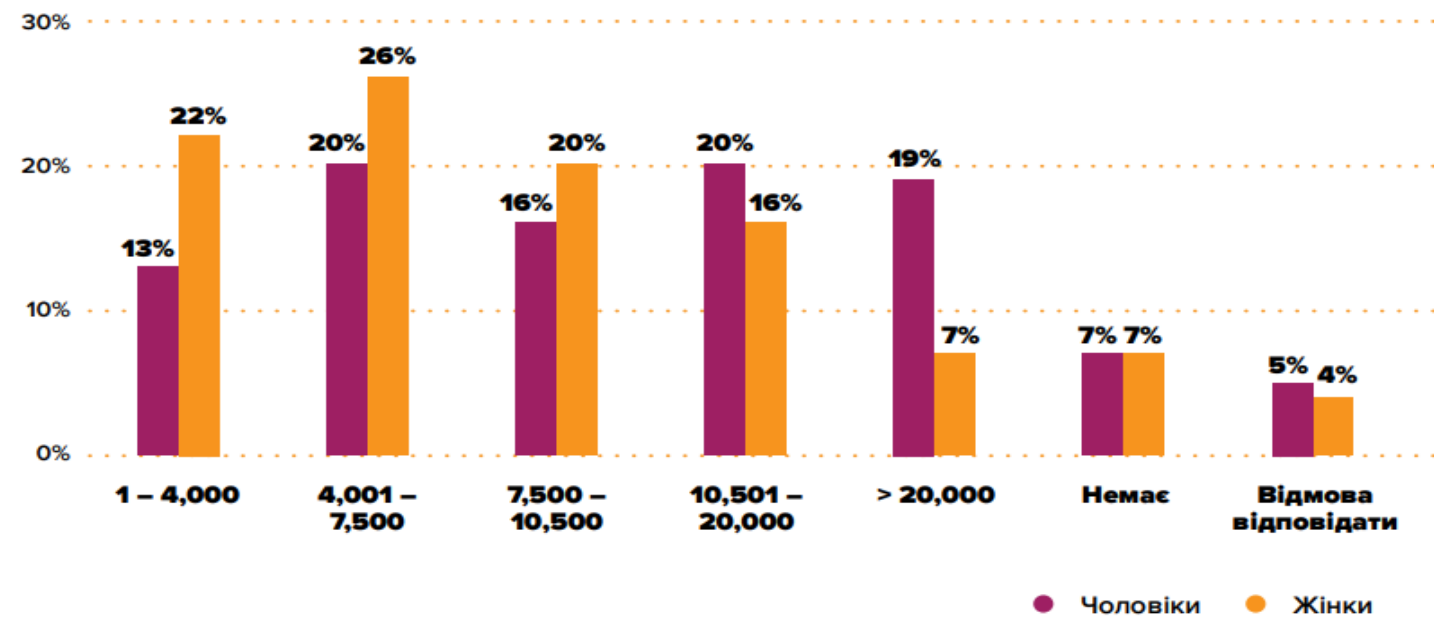

Рисунок 9: Середній дохід домогосподарств за 30 днів, що передували збору даних, за статтю респондента

- Проведення оцінювання соціально-гендерного впливу стратегій, програм і проектів розвитку регіонів та територіальних громад — нова практика для України. Попри новизну, подібна діяльність дуже важлива і необхідна з таких міркувань:
- 1. Оцінювання соціально-гендерного впливу — це підхід до планування та управління, який ставить людину в центр процесу формування та впровадження політики.
- 2. Методика оцінювання соціально-гендерного впливу допомагає налагодженню регулярних консультацій із громадськістю, забезпечує ефективність та стійкість процесу управління досягненням результатів.
- 3. Це підхід, який допомагає виявити та заохотити до співпраці всіх зацікавлених осіб, та їхніх груп, інституцій, а отже, сприяє залученню всіх наявних у регіоні (громаді) ресурсів (інтелектуальних, матеріальних чи фінансових) для потреб розвитку регіону (громади).
- 4. Завдяки методиці оцінювання соціально-гендерного впливу суспільство (влада, бізнес, громадськість) починає приділяти увагу питанням соціально-гендерної рівності (рівності не лише в правах, але й можливостях), як умові ефективного та гармонійного розвитку громад, регіонів та країни.
- 5. Це єдиний підхід, який дозволяє врахувати відмінності між різними соціальними групами в розрізі якнайбільшого спектру соціально-демографічних ознак (вік, місце проживання, працевлаштування, рівень доходів, рівень освіти, стан здоров'я тощо). У процесі застосування методики оцінювання соц